

EDUCATIONAL ESSENCE OF PROVERBS

Letiția Iancu, "Al. Ioan Cuza" University of Iași

Abstract: This article contains unseen details of proverbs and highlights the profound educational role. "No one is born learned" and this emphasizes the need of education: "No matter how fertile the earth, without a worker, it remains barren" and "The most beautiful flower, if not cared for, becomes wild". Regardless of their social status, people need education - "No man can be both: young and minded" and "Learning is better than house and land". For this reason young people, should learn from the experience of their elders: "The young should be all eyes and no mouth in front of their elders", or "The egg can't teach the hen". Proverbs – countless generations of unknown sages, seek to provide firm principles to guide us through life; are not a book of laws, but precepts, norms, guidelines for securing a life of well-being, decency and dignity. Therefore, proverbs have a special place in studying and training up of the younger generation especially children from primary school. With pedagogical skills, teachers can easily use short and precise forms of life stories – proverbs.

Keywords: proverb, education, essence, primary school, pedagogy.

Educația este procesul care a susținut și încă susține evoluția oamenilor pe toate planurile și în toate domeniile, iar această afirmație este verificată prin proverbul: *Dacă ai carte, ai parte*. Cu acest simplu debut se formează un liant între cele două concepte: educație și parimie.

Educația a fost definită drept *o acțiune de natură socială și cu un scop social, al cărei conținut constă în orientarea dezvoltării omului, atât din punct de vedere fizic, cât și psihic, pentru a transmite acestuia, iar acesta să-și însușească știința și experiența de muncă, zestrea culturală, conduita și orientarea în viață. Acțiune multiplă asupra tinerii generații, în primul rând, aceasta are drept rezultat formarea multilaterală a personalității, a un anumit tip de personalitate, totdeauna istoricește determinat și cu variate posibilități de concretizare* (Stanciu, 1961, p. 8-9). Acțiune complexă și care se desfășoară pe durata întregii vieți, educația este impetuos necesară pentru bunul trai al întregii omeniri.

Datorită acestei importanțe deosebite pe care o are educația în viața oamenilor, un domeniu vast de cercetare îl constituie modalitățile cele mai bune moduri de realizare a unei educații calitative. Considerăm că o sursă inepuizabilă de eficientizare a educației este transmiterea informațiilor și formarea/dezvoltarea deprinderilor prin intermediul proverbelor.

Dar de unde aceste scurte expresii cu rol educativ? Parimiile au apărut într-un îndelung proces, impus de nevoia de comunicare și de capacitatea de observare și ridicare în plan conceptual a obiectelor și împrejurărilor contemplate. Constituind elemente esențiale pentru comunicare, proverbele populare au avut și o mare rezistență în timp. Ele nu se pot pierde fără să afecteze viața vorbitorilor care le folosesc, fără să-i influențeze subtil, să-i îndrume într-o direcție concretă.

Pentru a observa cu cât timp în urmă au apărut aceste mici izvoare de cultură, ne orientăm atenția asupra celor care au studiat îndelung subiectul și au afirmat că mult timp, sursă principală pentru proverbe a fost considerată Biblia, însă descoperirile arheologice, în speță *acărților de lut*, au arătat că acestea au o existență mult mai veche (Kramer, 1962). Otto E. Moll a realizat o paralelă între proverbe sumeriene, biblice și din limbile europene,

constatând că normele transmise sunt mai vechi decât preceptele Bibliei (Tabarcea, 1982, p.14). Alți autori, precum I. Zanne, leagă apariția proverbelor de nevoia de reglementare juridică, având ca punct de pornire *Codul lui Hammurabi*. Considerăm, așadar, pertinent punctul de vedere susținut de G. Muntean, care afirmă că proverbele, *nefiind spuse cu prilejuri anumite ca poveștile, cântecele, doinele, bocetele, baladele, descântecele, orațiile etc., neavând ca acelea o viață oarecum autonomă și circulând revărsate în masa vie a vocabularului, au pătruns spontan și adesea masiv în primele scrieri ale omenirii, ceea ce poate constitui în multe cazuri o dovadă revelatoare asupra răspândirii lor încă din timpuri imemorabile*(Muntean, 1967, p. V). Aceeași idee este susținută și de Tudor Vianu în prefața la *Dicționar demaxime* izvorul proverbelor fiind considerat necesitatea de a formula cât mai concis precepte morale și juridice ca rezultat al experienței de viață și al observațiilor repetate.

După cum am evidențiat, geneza proverbelor ridică dificultăți în stabilirea unui moment al apariției acestora, ca și a locului de origine. Fiind prezente în limbajul uzual al oamenilor obișnuiți, nu neapărat știutori de carte, ele au circulat și continuă și astăzi să circule pe cale orală, să sufere transformări și adaptări la noi realități. Este greu de stabilit paternitatea asupra proverbelor întrucât nevoile oamenilor, atât cele de bază (adăpost, îmbrăcăminte, stare de sănătate), cât și cele spirituale, sunt și au fost similare indiferent de spațiu și timp (Gheorghe, 1986, p.16).

Pentru a defini termenul de proverb, I.C. Chițimia încearcă o abordare din două perspective, cea a conținutului și cea a expresiei, cu paralele din limbile slave și din cele germanice, ajungând la concluzia că *proverbul este formularea scurtă a unei constatări cu valoare larg omenească, exprimată direct sau figurat*(Chițimia, 1960, IX, p. 464).

De remarcat este că proverbele au o mare capacitate generalizatoare, în ciuda transformărilor sociale, politice și economice ale popoarelor. Deși provenite dintr-un mediu arhaic, delimitat strict de anumite activități și preocupări care, azi, nu mai au relevanță practică și concretă, ele își păstrează substanța la nivelul mesajului, fără a fi nevoie de experiența propriu-zisă care le-a generat. Un proverb precum „*Cum e turcul, și pistolul*” sau „*Așchia nu sare departe de trunchi*” este înțeles, în aceeași măsură, și de generațiile care le-au creat, și de generațiile prezente, deși nu au experiența stăpânirii otomane, nici a traiului în mediul rural, netehnologizat.

Se cunoaște cu exactitate că proverbele ilustrează viața socială a unui popor, obiceiurile, caracterul, psihologia, aspirațiile și îndoielile sale, temerile și că scopul principal al proverbelor este de a oferi oamenilor o scurtă evaluare a vieții obiective. În proverbe sunt exprimate mentalități și tipuri de inteligență a popoarelor; modalitatea de a hotărî; moduri de viață; spiritul și caracterul popoarelor; manierele și obiceiurile lor, cât și credințe și superstiții. Prin urmare, proverbele ilustrează clar stilul de viață, precum și geografia, istoria și tradițiile unei comunități unite printr-o singură cultură.

Folosite în procesul educației, elementele paremiologice pot înlesni păstrarea și transmiterea cât mai autentică a culturii unei națiuni. Nevoia de apartenență culturală este susținută de către toate nivelurile de vârstă, la toate nivelurile educaționale. Parimiile au așadar implicație culturală prin transmiterea unor mesaje scurte, de cele mai multe ori cu rimă și concise.

Rolul educativ al acestora este subliniat de către grupele de virtuți și vicii, reflectate în

ritualul folcloric: cele legate de muncă și etica muncii; ele se concentrează pe aspectul etic propriu-zis, ce decurge din relațiile de muncă: hărnicia, cinstea, prudența, cumpătarea, răbdarea. Virtuțile ca și contrariul lor (viciile) sunt experiențe spirituale, relaționale și relative, autonome față de realitatea obiectivă, care în condițiile date devin însă adevărate forțe sociale. Virtuțile pomenite operează în mod deosebit în câmpul muncii productive, căreia îi conferă, după împrejurări, caracterul moral adecvat. Prin ele, munca devine morală sau imorală, ceea ce se răsfrânge și asupra eficienței muncii ca atare și asupra moralei generale a unei societăți (Stanciu, 1978).

În proverbe se află și cea mai complexă oglindire a felului în care percepe poporul rolul educației și proverbele pedagogice ce fac legătura cu educația și cultura. Poporul nostru susține nevoia de educație și pentru faptul că nu toți oamenii sunt la fel: „*Om cu om nu se lovește*”. Apoi, din diverse motive, anturaj rău, familii dezorganizate, prieteni perfizi, unii, mai ales tinerii, ajung să fie stăpâniți de obiceiuri care se cer îndreptate (Locke, 1971, p. 87). Mai mult chiar, nici oamenii în general buni nu sunt lipsiți de defecte, fiindcă: „*Buruienii se găsesc și în cea mai bună grădină*”, „*Din părinți, se trag și copii răi și copii cuminiți*”. Viața arată că uneori și din familii model apar copii cu multe cusururi: „*Din bun, și bun și rău, ca dintr-un lemn și cruce și măciucă*”. Toți părinții își iubesc copii, chiar dacă-s răi, fiindcă ei consideră că este „*Rău cu rău, dar mai rău fără rău*” și doresc și se străduiesc să-i îndrepte, convinși fiind că „*Din tot răul, iese și ceva bun*”. Din acest motiv educația nu trebuie lăsată în voia hazardului, ci trebuie să fie bine dirijată de oameni pricepuți și chiar dacă sunt multe greutăți în această bună creștere, merită oboseala și efortul, deoarece „*Rădăcina învățaturii e amară, dar rodul ei îi dulce*”.

Privind în spectru mai larg, fiecare tip de cultură națională păstrează o anumită imagine pentru lumea *deafară*, imagine oferită prin modul de viață al întregii națiuni. Proverbele și zicătorile sunt unități lingvistice care ne informează despre istorie, cultură, modul de viață și existență. Analiza etno-lingvistică a proverbelor, cu ajutorul codului lingvistic și non-lingvistic, oferă pe de o parte, șansa de a afla frumusețea fiecărei limbi, particularitățile naționale, caracteristicile unice la acest nivel; pe de altă parte, de a descoperi particularitățile semantice, structurale și etno-lingvistice. Ele contribuie la dezvoltarea domeniilor moderne de studiu a limbii, cum ar fi paremiologie, etno-lingvistică, lingvistico-cognitivă (Rimma, T., 2014, p 634).

De remarcat și aspectul rimat și ritmat care le conferă expresivitate și melodicitate parimiilor, ușurând memorarea lor și utilizarea în situații variate. Privind atent aceste caracteristici observăm cum proverbele contribuie la comprimarea cunoștințelor și memorarea lor. În ultima perioadă, și mai ales odată cu avasarea tehnologiei, copiii sunt influențați din toate părțile cu tot felul de informații care trebuie privite critic și atent selectate. Cu ajutorul reintroducerii proverbelor în suporturile materiale școlare elevii pot învăța într-o manieră organizată, având o atitudine potrivită față de școală și valorile acesteia și acumulând cunoștințe de un volum mai mic dar de o calitate mai bună.

Ținând cont de importanța și necesitatea educației în viața omului, pe parcursul timpului această acțiune, de educare, s-a modernizat pornind de la metodele și subiectele tradiționale abordate cu mult timp în urmă și ajungând până la cele moderne, utilizate în zilele noastre. Dacă acum ceva timp, de importanță majoră era considerat ce spuneau bătrânii și înțeleptii, în epoca contemporană accentul cade pe modul în care sunt transmise informațiile cu riscul de a pierde din atenție mesajul transmis. Cu ajutorul paremiilor educația poate fi îndreptată, din

punct de vedere al mesajului, într-o direcție precisă, concretă și verificată prin valoarea miilor de ani.

BIBLIOGRAFIE:

- Chițima, I., (1960), *Paremiologie, Studii și cercetări de istorie literară și folclor*, Vol. VI-IX, Editura Academiei, București;
- Gheorghe, G., (1986), *Proverbele românești și proverbele lumii romanice*, Editura Albatros, București;
- Kramer, S. N., (1962), *Istoria începe la Summer*, (trad. rom.), București;
- Locke, J.(1971) *Câteva cugetări asupra educației*, Editura Didactică și Pedagogică, București;
- Muntean, G., (1967), *Proverbe românești*, Editura pentru Literatură, București;
- Stanciu, S. (1961). *Pedagogie generală*, Editura Didactică și Pedagogică, București,
- Stanciu, S., Petre, A., (1978), *Pedagogie și folclor*, Editura Didactică și Pedagogică, București.
- Tabarcea, C., (1982), *Poetica proverbului*, Editura Minerva, București;
- Taukebaeva Rimma, Isaeva Zhazira, As.Prof. Ospanova Baltagul, Karsybekova Sholpan, Ermekbaeva Aisulu, Pakizat Adiyeva, (2014), *Linguistic Analyze of Characters in the Proverbs and Sayings*, *Procedia - Social and Behavioral Sciences* 143, p 634 – 637;